

Enteriőr-fotó - a MÁV millenniumi udvari vonatának királyi szalonja

Adattár - Fényképgyűjtemény

Leltári szám:	FLT 4399
Alkotó:	Klősz, György (1844 - 1913) / fényképész
Készítés ideje:	1896
Készítés helye:	Budapest
Anyag:	fotópapír
Technika:	fekete-fehér fotó
Méret:	magasság: 22 cm szélesség: 28 cm

A Magyar Királyi Államvasutak Igazgatósága 1894-ben egy új magyar királyi vonat építését kezdeményezte a kereskedelemügyi miniszternél. A később *millenniumi udvari vonat* néven ismertté vált szerelvény kocsijai 1896 tavaszára készültek el a Ganz Vagonyárban.

Az egyes kocsik reprezentatív belső kialakításának megtervezésére Georg (Jiří) Stibral (1859-1939), a prágai iparművészeti főiskola igazgatója kapott megbízást ugyancsak az ő tervei alapján kiviteleztek az 1891-ben a prágai Ringhoffer Vagonyárban készült császári szalonvonat (*k. u. k. Hofsalonzug* - ld. [itt](#)) enteriőrjeit is. A magyar királyi vonat öt vagonja közül a királyné kocsijának enteriőrjei (előcsarnok, szalon, háló- és öltözőfülke, személyzeti fülke, mellékhelyiség) késő barokk (*Louis XVI*) stílusban készültek, míg a király kocsijának termei (előcsarnok, szárnysegédi szalon, királyi szalon, hálóterem, udvari vadász fülkéje, mellékhelyiség) neoreneszánsz stílusú belső kialakítást kaptak, csakúgy, mint a további három kocsi. Az enteriőrökben a fából készült burkolat neoreneszánsz díszítőelemei mellett nagy hangsúllyal voltak jelen a magyaros motívumokkal díszített textiliák (főként függönyök és bútorkárpitok) is. A királyi kocsi enteriőrjeinek gazdag burkolata, valamint az étkezőből és dohányzóból álló étkezőkocsi falburkolata Thék Endre bútorgyárában készült az étkező mennyezetén Lotz Károly festményei kaptak helyet.

A *Vasúti és Közlekedési Közlöny* 1896. május 24-i száma részletesen ismerteti az újonnan elkészült magyar királyi szerelvény felépítését és berendezését:

A király új udvari vonata, melyet ő Felsége Budapestről Bécsbe menve most használt először, fejedelmi kényelemben és művészi kiállításban mindent felülmúl, ami eddig e téren készült. A vonat öt kocsiból áll: a király és a királyné ő Felségeik egy-egy kocsijából, a kíséretnek szánt két kocsiból és egy étkezőkocsiból. A konyhahelyiségnek szánt két kocsi a régebbi udvari vonatból maradt meg. (...)

Kezdjük a vonat megtekintését a király ő Felsége kocsijánál. Ez 17, 5 méter hosszú és hat tengelyen nyugszik, míg a többi kocsi csak négy tengelyen (...) A kocsi belseje oly műízléssel van berendezve, amelynek kifejtésében a tervezőknek csak a tér szabott korlátot. (...)

Az előcsarnokból az első főhadsegédnek remekül berendezett lakosztályába jutunk. (...) Innen a király ő Felsége salonjába jutunk. A bútorzat itt is sötétzöld plüsszel szegélyezett és kézi hímzéssel díszített posztóból való, a függönyök a legnehezebb sötétzöld selyem plüssből beleszőtt szegélydísz és pazar hímzést, a mennyezet középső mezeje szintén gazdag hímzést, a két szélső mezőn pedig a legváltozatosabb gyönyörű munkát tárja elénk. Itt is, mint a király lakosztályának valamennyi hímzésén, mindenütt magyar motívumok jutnak érvényre. A kocsi diófából kirakott oldalfalain két-két fülkeszerű mélyedés van magyar ma­jolika lámpák számára. [A fülkében a Zsolnay-gyár ún. millenniumi ornamentikával díszített díszedényei láthatók, amelyből az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében is található egy példány - ld. [itt](#) - a szerk.] Az íróasztalon az íróaljszat ő Felsége nevének kezdőbetűit viseli, az írókészlék, amely épen úgy, mint a villamos lámpák és a szellőztetési redőzetek, nehéz aranybronzból való. De ami leginkább bámulatot keltő, az a berakott famunka az ajtókon, falakon és homorú párkányokon, amelyekre nemcsak a legértékesebb fanemek: kőris, dió, juhar, thuja, ében, körte, puszpáng és tölgyfa, hanem arany, ezüst, elefántcsont békateknő és gyöngyház is vannak felhasználva. E munka a maga összeállításában diadaljelvényeket ábrázol, amelyek nyilvánvalóan híres fegyvergyűjtemények mintáinak utánezatai. Minél hosszabban időzünk e szalonban annál több érdekes részlet ötlük szemünkbe. Műtárgyak egész halmaza, amely e tért betölti, majdnem a túlterheltség benyomását keltené, ha nem volna mindez oly összhangzatos egészzé

olvasztva és ha a kivitel művészi discretiója nem felejtetné el velünk a részletek nagy tömegét. A legközelebbi szoba a király hálószobája. (...)

Az egész udvari vonat a mely úgy egészében mint részleteiben a hazai ipar egyik remeke, Ganz és társa vagongyárában készült a belső berendezést e téren specialistaként ismeretes Stibral tanár tervezte. Két kocsinak művészi kivitelű belső famunkáját Thék mester szolgáltatta, míg a pompás szövetek és a minden helyiség számára külön gyártott szőnyegek Haas Fülöp és fiai czégtől valók.

A Nyugati pályaudvar területén őrzött udvari vonatnak 1919-ben nyoma veszett, egyes feltételezések szerint a román hadsereg hurcolta el, mindössze a királyi kocsi címeres díztáblája maradt fenn a Közlekedési Múzeum gyűjteményében.

Irodalom

- Frisnyák Zsuzsa: Udvari vonatok, királyi utazások. *A Közlekedési Múzeum Évkönyve*, 9. (1988-1992). 1992. - 405-429.; 5. kép
- Dienes Istvánné: A millenniumi magyar királyi udvari vonat díztáblái. *A Közlekedési Múzeum Évkönyve*, 9. (1988-1992). 1992. - 663-672.

